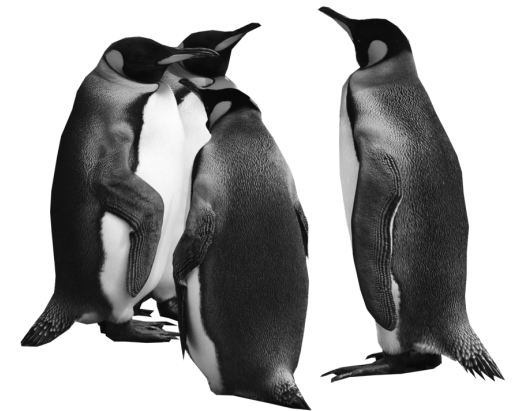

Asukaspaneelin periaatteet ja rakennuspalikat

Maija Jäske, Tutkijatohtori, Sitran
neuvonantaja

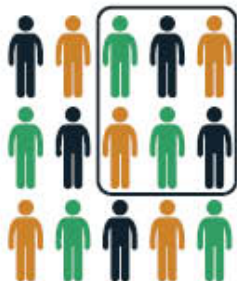
Mikä on kansalaispaneeli?

- Uusi kansalaisosallistumisen muoto, jossa 20-200 kansalaista/asukasta kokoontuu 2-10 päivän ajan keskustelemaan ennalta määritellystä yhteiskunnallisesta kysymyksestä
 - Paneelin osallistujat edustavat alueen väestöä mahdollisimman monipuolisesti (ikä, koulutus, asuinpaikka, ammatti jne.)
 - Osallistujat valitaan satunnaisotannalla, hyödyntäen tarvittaessa kiintiöintiä tai kohdistettua rekrytointia
- Työskentelytavat
 - Perehtyminen aiheeseen puolueettoman taustamateriaalin, asiantuntijoiden ja todistajien avulla
 - Deliberaatio = eri näkökulmat huomioiva, puntaroiva keskustelu
- Tuotokset
 - Päätösehdotuksia ja niiden perusteluja, ratkaisuja, priorisointeja, mielipidejakaumia

Miten puntaroiva kansalaiskeskustelu toimii?

1 Keskustelulle valitaan aihe ja määritetään tavoite ja rooli päätöksenteossa.

2 Kansalaisista valitaan satunnaisotannalla edustava joukko. Usein käytetään kiintiöintiä.

3 Kansalaiset kuulevat riippumattomia asiantuntijoita ja eri kantojen edustajia sekä esittävät kysymyksiä.

4 Kansalaiset keskustelevat ja puntaroivat asiakysymykseen liittyviä tosiseikkoja ja väitteitä.

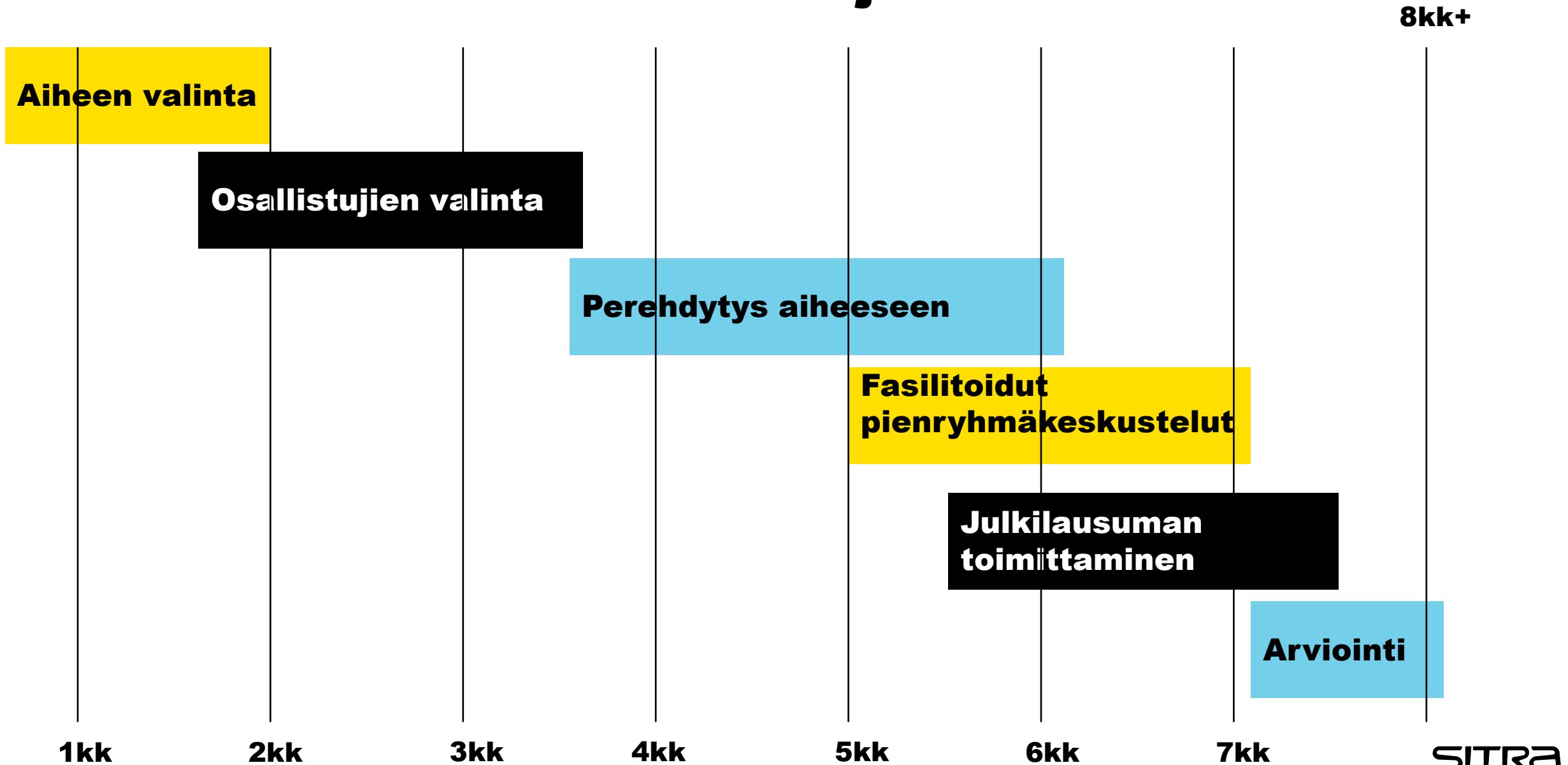

5 Keskustelut tuottavat yhteisen lausuman, joka voi sisältää esimerkiksi tosiasioita, perusteltuja ehdotuksia tai kannanottoja.

6 Lausuma saatetaan tiedoksi päättäjille ja julkistetaan suurelle yleisölle.

Esimerkki suunnittelun aikajänteestä

Kansalaispaneelin aihe ja kytkentä päätöksentekoon

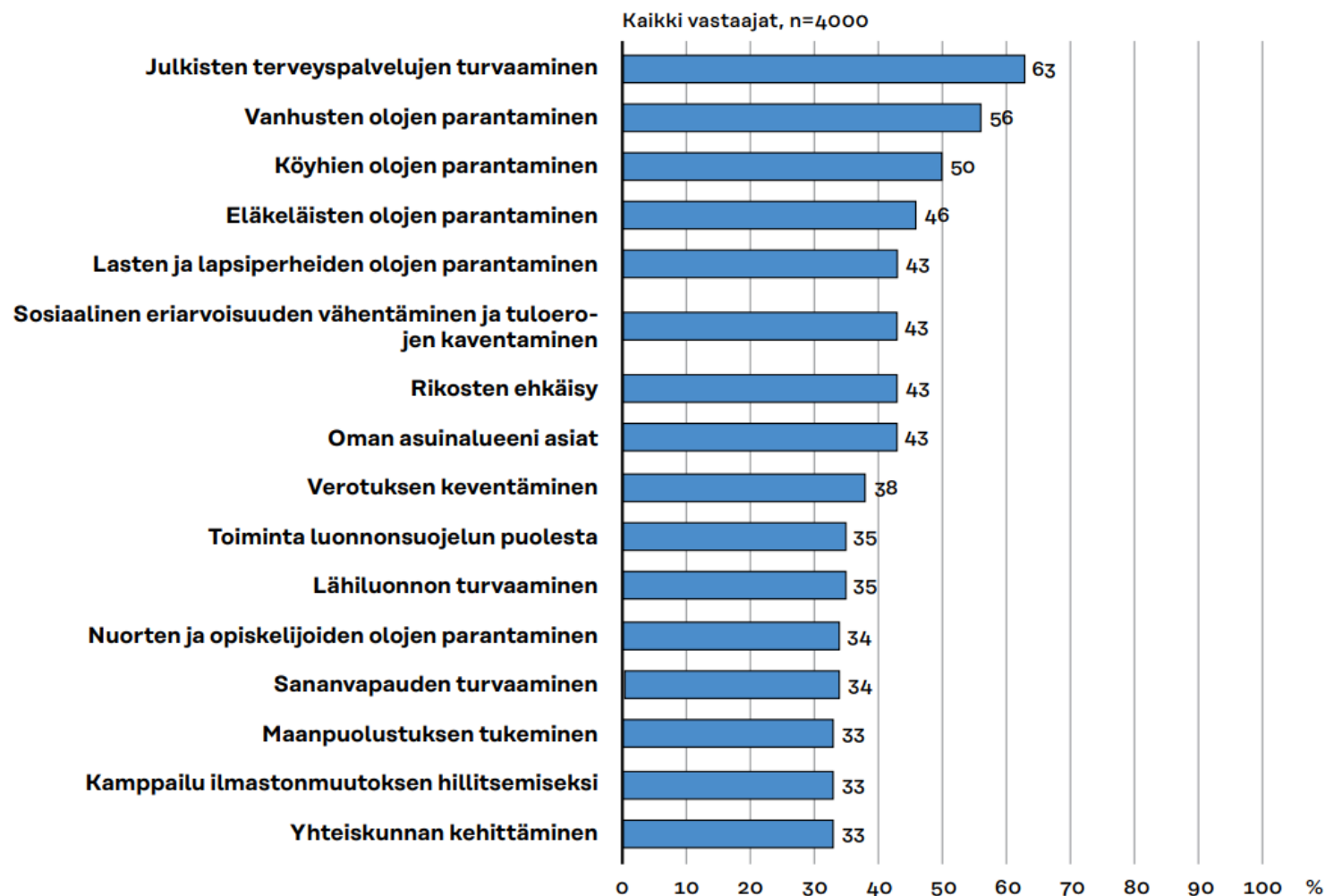
Kansalaispaneelin aihe

- Ongelma tai haaste, joka on yhteisesti tunnistettu ja sen olemassaolosta ollaan samaa mieltä, mutta jonka ratkaisusta ei ole yhteisymmärrystä
- Käytännössä aiheen tulisi koskettaa riittävän laajaa joukkoa kansalaisia
 - Kysymys, joka jakaa mielipiteitä
 - Kysymys, johon liittyy moraalista pohdintaa, ei olemassa oikeita tai väriä ratkaisuja
 - Kysymys, joista kansalaisilla on omakohtaista kokemusta
 - Kysymys, johon liittyy oikeudenmukaisuusnäkökohtia ja eturistiriitoja
 - Kysymys, jonka päättäjät haluavat ratkaista, mutta eivät pysty
- Aihe on määriteltävä ennalta ja rajattava riittävän tarkasti, konkreettiseksi kysymysmuotoiseksi tehtävänannoksi

Mahdollisia aiheita uusilla hyvinvointialueilla

- Aiheen valintaa rajaavat hyvinvointialueiden tehtävät ja toimiala
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen
 - Pelastustoimen järjestäminen
- Kansalaispaneeli voi käsitellä myös hyvinvointialueen päätöksentekoa ja hallintoa yleisemmällä tasolla
 - Strategiatyö, asukkaiden vaikutusmahdollisuudet, tulevaisuustyö, alueelliset suunnitelmat
- Oleellista rajata aihe vastaamaan kunkin hyvinvointialueen tarpeita
- Aihe voi nousta esiin myös asukaskyselyissä tai olemassaolevien vaikuttamistoimielinten työssä
 - Mitä koetaan haasteiksi tai kipukohdiksi asukkaiden keskuudessa? Mitkä ryhmät ovat erityisen haavoittuvaisessa asemassa?

Mahdollisia aiheita uusilla hyvinvointialueilla

Sitra 2022, Demokraattiset osallistumismahdollisuudet Suomessa

Kuvio 14. Mihin asioihin haluaisit itse vaikuttaa? (TOP-16, KANSALAISET)

Esimerkkejä kunta- ja aluetasolta

- Satakunta 2050 – Kansalaiskeskustelu maakunnan tulevaisuudesta
- Kuinka Kemijärven kunta voi edistää kehitysvammaisten aikuisten mahdollisuutta täysivaltaiseen kuntalaisuuteen?
- Mitä on hyvä asiakaspalvelu Jyväskylässä?
- Millainen Lapin metsien käyttö olisi ilmastonmuutoksen huomioivaa ja oikeudenmukaista?
- Kuinka liikenteen päästövähennystoimet voidaan toteuttaa Uudellamaalla vaikuttavalla ja oikeudenmukaisella tavalla?

Kansalaisraati antoi suosituksensa ilmastoystävällisempään liikennesuunnitteluun Uudellamaalla

5.5.2022

Liikenteen päästövähennysten saavuttaminen Uudellamaalla edellyttää nykyistä toimivampaa joukkoliikennettä koko maakunnassa, arvioi kansalaisraati. Raati katsoo, että henkilöauto on monille ihmisille välttämätön asutuskeskusten ulkopuolella, ja painottaa autoilun sähköistymistä välttämättömänä osana liikenteen kestävyysmurrosta.

Nämä ja monta muuta suositusta saatiin tulokseksi Uudenmaan liiton, Suomen ympäristökeskuksen ja Turun yliopiston järjestämässä kansalaiskeskustelussa, jossa puntaroitiin liikenteen ilmatoratkaisuja. Keskusteluiden tulokset on tiivistetty kirjalliseksi julkilausumaksi, joka luovutettiin Uudenmaan liitolle 5.5.

Kansalaisten näkemykset auttavat suunnittelemaan hyväksyttävämpiä liikenneratkaisuja

Nykyistä ratkaisevasti toimivampi joukkoliikenne on edellytys vähähiiliselle maakunnalle, kansalaisraati sanoo julkilausumassaan. Osana toimivampaa joukkoliikennettä raati näkee hyvät liityntäpysäköinti mahdollisuudet, kutsupohjaisen liikenteen sekä erilaiset joukkoliikenteen kulkua nopeuttavat toimet.

Esimerkkejä valtiolliselta tasolta

- Kuinka KAISU:n kuluttajia koskevat ilmastotoimet voidaan toteuttaa siten, että ne ovat mahdollisimman vaikuttavia, mutta samalla kohtelevat kansalaisia oikeudenmukaisesti? (2021)
- Millaisia toimia Suomessa tulisi ottaa käyttöön julkisissa ammateissa toimivien henkilöiden suojelemiseksi vihapuheelta sekä vapaan mielipiteenilmaisun turvaamiseksi? (2021)
- Terveys koskettaa meitä kaikkia. Miten voisimme parantaa terveyspalveluja niiden asiakkaiden sekä työntekijöiden näkökulmasta? (Ost-Belgien 2020)
- Miten aikuisten sosiaalipalvelut tulisi rahoittaa Englannissa pitkällä tähtäimellä? (2018)

Kansalaispaneelin kytkentä päätöksentekoon

- Kytkös päätöksentekoprosessiin on suunniteltava alkuvaiheessa yhdessä aihevalinnan kanssa

Kansalaispaneelin kytkentä päätöksentekoon

- 1 Toimeksiantaja- ja vastaanottajataho
- 2 Kytkökset muihin vaikuttamiskanaviin ja -toimielimiin
- 3 Päätösvalta ja vaikuttavuus
- 4 Tuotoksiin vastaaminen
- 5 Toistuvuus ja pysyvyys

Turun kaupunginvaltuutettujen kommentteja kansalaispaneeliin osallistumisesta

”Ja sen takia tää kansalaispaneeli oli must aika hyvä formaatti. Et siinä näitten kansalaisten piti aidosti perehtyä siihen aiheeseen mitä käsitellään. Ja aidosti osallistuu keskusteluun. Ettei se ollu vaan sellast ykspuolista valittamista tai kritiikkiä. Vaan myös kuunnella sitä, et millasii muita mieliteitä siitä aiheesta voi olla.”

”Se oli must hirveen hedelmällistä et käytiin se dialogi nimenomaan tollasel alustal. Se on hirveen erilaist ku sellainen vaikka et on joku yleisötilaisuus mis yks puhuu ja muut on yleisönä, joku vaik vaalipaneeli tai joku sen kaltainen tai kahdenkeskeinen keskustelu jonkun äänestäjän kans joka ottaa yhteyt jostain kysymyksest X. Ton kaltaisesti et kaikki on tasavertasii ja ei oo iso porukka eikä oo kahdenkeskinen vaan et on pieni porukka, nii sellaistaahan on vaikee luonnollisesti aikaansaada. Se kyl sil taval jalosti ehkä sitä keskusteluu vähän paremmaks kuin sellainen juupas-eipäs-väittely.”

”Must tuntu siel et se oli hirveen fiksuu keskusteluu kaikin puolin. Se oli tosi positiivinen kokemus. Ihmiset oli hirveen avoimia, rakentavii ja kuunteli. Et se oli kyl tosi hyvä.”

”No ehkä, kun mä nyt väkisin katon sitä päättäjänäkökulmasta niin se tietenki jalostaa sitä käsitystä et mikä ihmisii huolettaa, et mitkä on niit huolii ja kysymyksii mihin meiän pitää osata vastata jos me haluamme edistää esimerkiks nyt tämmöst ripeen vaihtoehdon keskustaliikennesuunnitelmaa. Kyl se sitä käsitystä syvensi.”

Grönlund et al. 2021, Opas kansalaispaneelien järjestämiseen kunnissa

Kansalaispaneelin osallistujien valinta ja kutsuminen

Satunnaisotanta

- Puntaroivan demokratian periaatteisiin kuuluu, että mahdollisimman monet kokemukset, arvot ja näkökulmat tulevat esille keskustelussa
- Moniäänisyys ei toteudu avoimeen ilmoittautumiseen pohjautuvissa osallistumismuodoissa
 - Yliedustettuina hyvätuloiset, korkeasti koulutetut, politiikasta kiinnostuneet
- Ratkaisuna satunnaisotanta, jossa jokaisella alueen asukkaalla on yhtäläiset mahdollisuudet **tulla kutsutuksi** keskusteluun
 - Valintatapa tuttu myös esim. maallikkovalamiehistöjen kohdalla Yhdysvalloissa
- Rekrytoinnissa käytettävä satunnaisotos tilataan Digi- ja väestötietovirastosta
 - Kuntatasolla vaihtoehtona myös tutkimus- ja tietoyksikkö
- Satunnaisotantaa voidaan hyödyntää muissakin osallistumismuodoissa, kuten digitaalisissa osallistumiskanavissa (Polis-kokeilut)
- Otoksen koko riippuu paneelin tavoitekoosta
 - Kansalaispaneelin ihanteellinen osallistujamäärä taas riippuu aiheesta ja tehtävänannosta
 - Jos paneelin halutaan tuottavan kirjallinen loppulauselma, useiden satojen henkilöiden paneeli on haastava. Suuret paneelit taas tuottavat luotettavan valistuneen mielipidejakauman.

Kutsuminen

- Satunnaisotokselle lähetetään luottamusta herättävä, henkilökohtainen kutsukirje
 - Tehtävänanto kuvattuna selkeästi
 - Allekirjoittajana korkean profiilin henkilö
 - Osallistujille maksetaan korvaus heidän käyttämästään ajasta
- Kutsukirjeen mukana on hyvä lähettää lyhyt kysely, jolla selvitetään osallistujavalinnan kannalta tärkeitä taustatietoja
- Vastausaikaa 4-6 viikkoa
- Ilmoittautuminen ja kyselyyn vastaaminen sähköisesti tai kirjeitse

NNNN

Kansalaispaneeli sananvapaudesta Suomessa

Hyvä vastaanottaja,

OECD haluaa selvittää kansalaisten näkemyksiä ja ratkaisuehdotuksia sananvapauden turvaamiseksi Suomessa osana käynnissä olevaa arviointia Suomen kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksista sekä kansalaisten mahdollisuuksista osallistua julkiseen päätöksentekoon (Civic Space Scan Finland). Valtiovarainministeriö ja oikeusministeriö ovat tilanneet tätä varten kansalaispaneelin, jonka toteuttajaksi on valittu Åbo Akademin Yhteiskuntatieteen tutkimuslaitos (Samforsk). Kansalaispaneeli järjestetään helmikuussa 2021, ja kutsumme satunnaisotoksella joukon suomalaisia eri puolelta maata osallistumaan paneeliin.

Haluamme kuulla, millaisia toimia Sinun mielestäsi pitäisi ottaa Suomessa käyttöön julkisuudessa työnsä puolesta olevien henkilöiden suojelemiseksi vihapuheelta sekä vapaan mielipiteenilmaisun turvaamiseksi.

Julkisissa viroissa ja tehtävissä toimivat henkilöt, kuten toimittajat, tutkijat, virkahenkilöt, poliisit, tuomarit, poliitikot ja kansalaisaktivistit kohtaavat enenevässä määrin uhkailua ja häirintää työssään. Usein nämä hyökkäykset tapahtuvat internetissä. Maalittaminen voi estää näitä henkilöitä hoitamasta työtään ja esittämästä mielipiteitään.

Mikä on kansalaispaneeli?

Kansalaispaneelissa osallistujat perehtyvät huolellisesti aiheeseen, keskustelevat siitä eri näkökulmista ja työstävät julkilausuman, jotka luovutetaan valtiovarainministeriölle ja kuntaministeri Sirpa Paaterolle. Osallistumalla paneeliin pääset siis pohtimaan ja kehittämään ratkaisuja ja toimia, joita hyödynnetään ministeriöiden valmistelutyössä, sekä toteuttamaan kansainvälisesti merkittävää OECD:n ensimmäistä kansalaispaneelia. Pääset myös tapaamaan virtuaalisesti eri taustoista tulevia kansalaisia ja kuulemaan heidän näkemyksiään. Kansalaispaneelissa ovat edustettuina eri väestöryhmät ja mielipiteet. Olet valikoitunut kutsuttavaksi Digi- ja väestötietovirastolta saadun satunnaisotoksen perusteella.

Käännä lukeaksesi osallistumisohjeet ja yhteystiedot.

NNNN

iten osallistun?

sti Zoom-sovelluksen kautta ja keskustelut käydään **kokoontuu yhteensä kolme kertaa helmikuussa o 9–16 ja 14.2. klo 9–15.** Panelisteilta edellytetään aamiskertoihin. Tarvitset osallistuaksesi toimivan itin tai älypuhelimien, jossa on toimiva mikrofoni ja sen käyttämiseen on tarjolla sekä ennen paneelia että koulutetut moderaattorit. Jokaiselle kansalaispaneeliin **alkkio** (veronalaista tuloa). Osallistuminen paneeliin ei liistujat tullaan perehdyttämään huolellisesti aiheeseen

aaehtoiseksi kansalaispaneeliin täyttämällä lyhyen : www.abo.fi/fi/csskansalaispaneeli.

unnuntaina 10.1.2021. Ilmoittautuneiden joukosta ten, että he edustavat monipuolisesti Suomen väestöä. 1 valinnastaan 15.1.2021 mennessä. Kyselyvastaukset ötiötojen käsittelystä voit lukea lisää kansalaispaneelin r.abo.fi/fi/csskansalaispaneeli.

avat tutkimusassistentti Hilma Sormunen ri Maija Jäske (mai.jaske@abo.fi), puhelimitse 044-rainministeriöstä yhteyshenkilöt ovat opetusneuvos n.fi, puh. 0295330244) ja finanssineuvos Katju Holkeri).

Kiitos, että olet mukana kehittämässä suomalaista yhteiskuntaa ja sananvapautta!

Ystävällisin terveisin,

 Juha Sarkio Ylijohtaja	 Johanna Suurpää Osastopäällikkö	 Lauri Rapeli Tutkimusjohtaja
--	---	--

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Åbo Akademi

SITRA

Kiintiöinti

- Otantamenetelmä, jossa käytetään hyväksi taustatietoja perusjoukon jakautumisesta ryhmiin
 - Ikä, sukupuoli, asuinalue, koulutustaso ym.
- Varmistaa yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta syrjään jäävien ryhmien edustuksen keskusteluissa
- Kiintiöinnin avulla saadaan muodostettua vapaaehtoiseksi ilmoittautuneiden joukosta edustava paneeli
 - Mikäli vapaaehtoisia on enemmän kuin paneelin osallistujamäärä
- Tarjolla myös avoimen lähdekoodin ohjelmistoja kiintiöintiin

Lähteitä

- Mikä on edustuksellisen ja puntaroivan demokratian ero? [Kysy politiikasta: Mikä on edustuksellisen ja puntaroivan demokratian ero? – Poliitikasta](#)
- Puntaroivat kansalaiskeskustelut -opas [Moniäänistä-ja-perusteltua-päätöksentekoa.pdf \(paloresearch.fi\)](#)
- Opas kansalaispaneelin järjestämiseen kunnissa [Opas kansalaispaneelin järjestämiseen kunnissa | Kuntaliitto.fi](#)
- Mustasaaren kansalaisraati [PALO | Mustasaaren kansalaisraati \(paloresearch.fi\)](#)
- Turku keskustele –kansalaispaneeli [Turku keskustele | Åbo Akademi \(abo.fi\)](#)
- Keskustelu Satakunnan tulevaisuudesta [PALO | Satakunta 2050 \(paloresearch.fi\)](#)
- Uudenmaan liikeneraati [Uudenmaan liikeneraati | FACTOR \(utu.fi\)](#)
- Lapin metsäraati [Lapin maakunnan asukkaat kutsutaan puntaroimaan Lapin metsienkäytön tulevaisuutta | Luonnonvarakeskus \(luke.fi\)](#)
- Kansalaispaneeli sananvapaudesta [Kansalaispaneeli sananvapaudesta : Suosituksia toimista, joita Suomessa pitäisi ottaa käyttöön julkisissa ammateissa toimivien henkilöiden suojelemiseksi vihapuheelta sekä vapaan mielipiteenilmaisun turvaamiseksi - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

KIITOS!